

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ БЕЛИЯТ ВОЙНИК

Превод от английски: Милена Попова, —

chitanka.info

Макар и ограничени, хрумванията на моя приятел Уотсън са извънредно настойчиви. Той отдавна ми вади душата да опиша някое от преживяванията си. Може би до голяма степен сам съм причина за този тормоз, тъй като често се случваше да изтъквам колко повърхностни са неговите разкази, и да го обвинявам, че угажда на масовия вкус, вместо строго да се придържа към фактите и цифрите. „Защо не опиташ сам, Холмс!“ — отвръщаше той. Трябва да призная, че откакто взех в ръка писалката, наистина започвам да разбирам, че нещата трябва да се представят така, че да заинтригуват читателя. С описания случай едва ли би могло да е така, защото е един от най-странните в колекцията ми, макар че Уотсън не го е регистрирал в архива си. Като стана дума за моя приятел и биограф, ще се възползвам да отбележа, че ако се обременявам с другар в дребните си разследвания, причината не е сантименталност или прищявка, а забележителните качества на Уотсън, които в скромността си той пренебрегва, давайки преувеличена оценка на моите подвизи. Помощник, който предвижда заключенията и бъдещите ви действия, винаги крие риск, докато онзи, който приема всяко събитие с изненада и за когото бъдещето неизменно е затворена книга, всъщност е идеален.

От бележника си разбирам, че се е случило през януари 1903 година, точно след края на Бурската война^[1]. Посети ме господин Джеймс М. Дод, едър, жизнен и загорял снажен младеж. По онова време добрият Уотсън ме бе изоставил заради женитбата си, единствената егоистична постъпка, която си спомням от другаруването ни. Бях сам.

Имам навика да сядам с гръб към прозореца и да настанявам гостите си на отсрещния стол, където светлината пада право върху тях. Господин Джеймс Дод сякаш се чудеше как да започне разговора. Не направих никакъв опит да му помогна, понеже мълчанието ми предоставяше допълнително време за наблюдение. От опит съм установил, че е доста полезно да въздействам върху клиентите си с демонстриране на способности, затова споделих с него някои от заключенията си.

— Както разбирам, сър, идвате от Южна Африка.

— Така е, сър — отвърна той, леко изненадан.

— Служили сте в доброволческата кавалерия.

— Точно така.

— В Мидълесекския корпус.

— Да. Господин Холмс, вие сте магьосник.

Усмихнах се на смаяната му физиономия.

— Когато в стаята ми влезе енергичен господин със загар, който не може да се добие в Англия, и носната му кърпичка е в ръкава, а не в джоба му, не е трудно да разбереш откъде идва. Имате и къса брадичка, която показва, че не сте били в редовните части. Освен това и стойката ви е на кавалерист. За Мидълсекс разбрах по визитката ви, нали сте борсов агент от улица „Трогмортън“. В кой друг полк бихте се записали?

— Вие виждате всичко.

— Виждам колкото вас, но съм се научил да забелязвам това, което виждам. Ала тази сутрин, господин Дод, не сте дошли да обсъждаме уменията да се наблюдава. Какво се е случило в Тъксбъри олд парк?

— Господин Холмс!...

— Драги господине, никаква мистерия няма. От там е изпратено писмото ви, а понеже насрочихте срещата колкото може по-скоро, ясно бе, че се е случило нещо неочаквано и важно.

— Да, така е. Но писмото бе написано следобед, а оттогава насам се случиха още доста неща. Ако полковник Емсуърт не ме беше изхвърлил...

— Изхвърлил ли ви е?

— Да, това всъщност направи. Полковникът е костелив орех, най-големият заядливец в армията навремето, а тогава и езикът е бил доста солен. Не бих се изправил срещу него, ако не бях загрижен за доброто на Годфри.

Запалих лулата си и се облегнах в креслото.

— Може би ще ми обясните за какво говорите.

Клиентът ми се подсмихна дяволито.

— Бях започнал да си мисля, че разбирате всичко от само себе си. Но аз ще ви изложа фактите и ще се моля да успеете да ми обясните какво означават. Не мигнах цяла нощ, блъсках си главата и колкото повече мислих, толкова по-невероятно изглеждаше всичко. Когато само преди две години, през януари 1901 година, постъпих в армията, младият Годфри Емсуърт вече служеше в същия ескадрон.

Беше единственият син на полковник Емсуърт, ветеран от Кримската война, потомствен воин, та нищо чудно, че се беше записал доброволец. Нямаше по-доблестен момък в полка. Между нас се роди приятелство — от онези, които се създават само когато другарите живеят по един и същ начин и споделят еднакви радости и скърби. Беше ми другар, а това значи много в армията. Цяла една година на тежки боеве заедно посрещяхме негодите и успехите. После при едно настъпление при Даймънд хил до Претория той беше ранен с куршум за слонове. Писа ми от болницата в Кейптаун и още веднъж от Саутхемптън. И оттогава не съм получил дума от него, нито думичка, господин Холмс, цели шест месеца, а беше най-близкият ми другар. И така, когато войната свърши и всички се прибрахме у дома, писах на баща му, за да разбере къде е Годфри. Мълчание. Изчаках известно време и пак му писах. Този път получих отговор — лаконичен и рязък. Годфри заминал на околосоветско пътешествие и надали щял да се върне до една година. Толкоз. Но това не ми стигаше, господин Холмс. Цялата история ми се видя крайно неестествена. Годфри е свестен момък и не би зарязал така другаря си. Не е характерно за него. По-късно случайно научих, че наследил голяма сума и че никога не се бил разбирал особено с баща си. Старецът понякога се държал грубо, а младият Годфри бе прекалено темпераментен, за да го понесе. Не, не можех да се примиря, исках да разбира какво става. Случи се обаче така, че трябваше да сложа в ред собствените си дела след двугодишното отсъствие, и едва тази седмица можах отново да се заема със случая на Годфри. Но след като съм се захванал, твърдо възнамерявам да оставя всичко друго, докато не го разнищя.

Изглежда, господин Джеймс Дод беше от хората, които е по-добре да имаш за приятели, отколкото за врагове. Сините му очи гледаха непреклонно, а начинът, по който говореше, издаваше твърдост и решителност.

— И какво направихте? — попитах.

— Първият ми ход бе да отида в дома му, Тъксбъри олд парк край Бедфорд, и с очите си да видя как стоят нещата. Писах на майка му — няхах желание отново да се сблъскам с проклетията на бащата, — предприемайки фронтално нападение: с Годфри сме приятели, мога да й разкажа спомени за общите ни преживелици, минавам наблизко, дали би възразила и така нататък... Получих доста дружелюбен

отговор и предложение да пренощувам у тях. И така, в понеделник потеглих натам. Тъксбъри олд парк е почти непристъпно място — на десетина километра от най-близкото населено място. На гарата нямаше файтон и се наложи да вървя пеш, мъкнейки и куфара си, затова пристигнах почти по тъмно. Къщата е голяма и начупена, сред огромен парк. Съчетава в себе си какви ли не епохи и стилове, като се почне от елизабетинска основа от камъни и гредоред и се свърши с викториански портал. Вътре цялата е в ламперии, гоблени и стари картини, дом на сенките и загадките. Икономът, старият Ралф, изглежда неин връстник, а жена му май е още постара. Тя е била дойка на Годфри, знам от него, че след майка си бил най-привързан към нея, затова ми се понрави независимо от странния ѝ вид. Харесах и майка му — блага женица, напомняща бяла мишка. Не ми харесваше единствено полковникът. Веднага усетих известни опасения и щях да тръгна обратно към гарата, ако не беше ми хрумнала мисълта, че може би той иска точно това. Отведоха ме право в кабинета му и го заварих зад затрупано с книжа бюро — огромен прегърбен мъж с пепелява кожа и рошава сива брада. Носът му, осеян с червени капилярчета, стърчеше като клюн на хищна птица, а изпод гъстите вежди ме гледаха пронизително свирепи сиви очи. Сега вече разбирах защо Годфри говореше за баща си толкова рядко. „Е, ваша милост — каза той, — кажете ми каква е истинската причина за посещението ви.“ Отвърнах, че съм я изложил в писмото си до съпругата му. „Да, да, казали сте, че познавате Годфри от Африка. И, разбира се, няма кой да потвърди думите ви“ „В мен са писмата, които ми е изпращал.“ „Мога ли да ги видя?“ Хвърли бегъл поглед на двете писма, които му подадох, и ми ги върна. „И какво от това?“ — попита. „Много съм привързан към сина ви, сър. Свързват ни много съвместни преживявания и спомени. Нима не е естествено да се чудя на внезапното му мълчание и да искам да разбера какво е станало с него?“ „Ако не ме лъже паметта, сър, вече получих от вас писма и ви известих какво е станало с него. Замина да пътешества. След преживяното в Африка здравето му бе разклатено и двамата с майка му сметнахме, че му трябва пълна промяна и почивка. Ще бъдете ли така любезен да предадете това обяснение на всички други негови приятели, които се интересуват от състоянието му.“ „Непременно — отвърнах. — Но може би ще бъдете така добър да ми дадете името на парахода и маршрута, по който плава, както и

датата на заминаването му. Веднага ще му пиша.“ Изглежда, молбата ми го озадачи и подразни. Веждите му се свъсиха и той нервно забарабани по масата. Накрая вдигна очи с изражението на grosмайстор, намерил отговор за опасен ход на противника. „Мнозина, господин Дод — каза той, — биха се засегаили от дяволското ви упорство и биха сметнали, че тази настоятелност граничи с наглост.“ „Сър, причината е единствено искрената ми обич към вашия син.“ „Да, затова досега приемах поведението ви. Трябва да ви помоля обаче да прекратите издирването си. Всяко семейство си има тайни, както и лични мотиви, които невинаги могат да се обяснят на чужди хора, колкото и добронамерени да са. Съпругата ми гори от нетърпение да чуе разказа ви за преживяното с Годфри в миналото, но аз ще ви помоля да не се занимавате с настоящето и бъдещето. Подобни въпроси, сър, са безполезни и ни поставят в деликатно и трудно положение.“ И така, озовах се в задънена улица, господин Холмс. Нямах как да се противопоставя. Можех само да се престоря, че приемам думите му, а в себе си да се закълна, че няма да намеря покой, докато не науча каква е съдбата на приятеля ми. Вечерта протече унило. Тримата вечеряхме мирно и тихо в мрачна и излиняла от времето трапезария. Дамата ме обсипваше с въпроси за сина си, но старецът изглеждаше навъсен и потиснат. Цялата вечер бе толкова потискаща, че веднага щом намерих удобен повод, се извиних и се оттеглих в спалнята си. Беше просторна, оскъдно мебелирана стая на приземния етаж, мрачна като останалата част от къщата, но след като цяла година е спал на гола земя, господин Холмс, човек много не придиря къде го настаняват. Дръпнах завесите и погледнах в градината, забелязах, че навън е ясна нощ с ярка луна. После седнах до бумтящата камина, сложих лампата на масата до себе си и опитах да разсея мрачните мисли с един роман. Прекъсна ме Ралф, старият иконом, който донесе още въглища. „През нощта може да свършат, сър. Времето е мразовито и в стаите е студено.“ На прага той спря и когато се обърнах, го видях, че ме гледа с тъжно изражение на сбръчканото си лице. „Простете, сър, но не можех да не чуя думите ви за младия господар Годфри по време на вечеря. Знаете, сър, че жена ми му беше дойка, а аз, ако мога да се изразя така, му бях като втори баща. Естествено е да проявим интерес. Казвате, че се е държал мъжки, така ли?“ „Нямаше по-смел човек от него в полка. Ако не ме беше извлякъл

изпод обстрела на бурите, сега нямаше да съм тук.“ Старият иконом потри мършавите си ръце.

„Да, сър, точно така, такъв е господарят Годфри. Винаги е бил смел. Няма дърво в парка, на което да не се е катерил. Нищо не можеше да го обуздае. Беше прекрасно момче... така де, беше прекрасен младеж.“ Сkochих от стола. „Почакайте! — възкликнах. — Как така беше? Говорите, все едно е умрял. Каква е цялата тази загадка? Какво се е случило с Годфри Емсуърт?“ Сграбчих стареца за рамото, но той се изплъзна. „Не разбирам за какво говорите, сър. Питайте господаря за младия господар. Той знае. Не ми е работа да се меся.“ Канеше се да излезе, но аз го хванах за ръката. „Слушайте — казах, — преди да си тръгнете, ще ми отговорите на един въпрос, или няма да ви пусна цяла нощ. Покойник ли е Годфри?“ Той не можеше да ме погледне в очите. Приличаше на хипнотизиран. Накрая думите излязоха от устата му сякаш насила. Бяха ужасни и неочаквани. „Моля се на Бога да беше!“ — изплака той, отскубна се и изскочи от стаята. Досещате се, господин Холмс, че се върнах в креслото доста разстроен. Струваше ми се, че мога да тълкувам думите на стареца само по един начин. Явно клетият ми приятел е бил въввлечен в някакво престъпно или най-малкото безчестно деяние, накърнило честта на семейството. Суровият старец е заточил сина си, скрил го е, за да не излезе скандалът на бял свят. Годфри не се замисляше много, лесно се влияеше от околните. Несъмнено е попаднал в лоши ръце и е бил подведен, за да стигне до падение. Жалко, ако наистина е станало така, но и при това положение бях длъжен да го издирия и да разбера не мога ли да му помогна. Тревожно размишлявах за това, когато вдигнах очи и видях отпреде си Годфри Емсуърт.

Клиентът ми замълча за миг, дълбоко развълнуван.

— Моля ви, продължете — подканих го. — Загадката ви съдържа доста необикновени елементи.

— Стоеше отвън, господин Холмс, с притиснато към прозореца лице. Както ви казах, гледах в градината и бях оставил завесите полуспуснати. В пролуката се очертаваше силуетът му. Прозорецът стигаше до пода и го виждах в цял ръст, но не можех да откъсна очи от лицето му. Беше смъртноблед — не съм виждал по-блед човек. Навярно призраците изглеждат така. Но погледът му срещна моя и разбрах, че това са очите на жив човек. Щом видях, че го гледам, той

рязко се дръпна и изчезна в мрака. Имаше нещо поразително във вида му, господин Холмс. Не само призрачното лице, което се открояваше в мрака, бяло като сняг. Беше нещо по-дълбоко — нещо потайно, прикрито, някаква вина, нещо съвсем нетипично за открития и смел момък, когото познавах. Душата ми бе обзета от ужас. Но когато човек е воювал година-две срещу бурите, той се учи да не губи самообладание и да реагира светкавично. Годфри още не бе изчезнал, а аз вече бях до прозореца. Дръжката му бе по-особена и отиде известно време, докато го отворя. Изхвърчах навън и хукнах по градинската алея натам, накъдето ми се стори, че бе поел. Алеята бе дълга, не се виждаше добре, но ми се струваше, че нещо се движи пред мен. Тичах и го виках по име, но без резултат. Накрая алеята свърши с няколко разклонения в различни посоки, към разни постройките. Докато стоях и се чудех накъде да поема, ясно чух звук от захлопваща се врата. Не идваше от голямата къща, а нейде от тъмното пред мен. Това бе достатъчно, господин Холмс, за да се уверя, че човекът, когото бях видял, не е плод на въображението ми. Именно Годфри бе избягал от мен и бе затворил вратата. Сигурен бях. Нищо повече не можех да сторя и прекарах тежка нощ, през цялото време мислейки за случката, като се опитвах по някакъв начин да обхвана събитията. На следващия ден полковникът се държеше доста по-отстъпчиво, а жена му спомена, че в околността имало доста интересни места, което ми даде повод да попитам ще имат ли нещо против да остана още една нощ. Малко неохотното съгласие на стареца ми осигури още един ден, който да посветя на наблюдения. Вече бях напълно убеден, че Годфри се крие някъде наблизо, но тепърва трябваше да разбере къде и защо. Къщата е толкова голяма и с толкова много крила, че вътре може да се скрие цял полк и никой да не разбере. Ако тайната беше тук, трудно щях да стигна до нея. Но вратата, която бях чул да се затваря, със сигурност не беше в къщата. Трябваше да огледам градината. Не изглеждаше особено трудно, тъй като домакините ми се заеха с работата си и ме оставиха да правя каквото искам. В градината имаше няколко барачки, но в дъното се издигаше и една по-голяма сграда, която би могла да бъде жилище на градинаря или пазача. Дали оттам бе дошъл звукът от затварящата се врата? Приблжих се небрежно до нея, уж разхождайки се безцелно из градината. И точно тогава отвътре излезе дребен пъргав мъж с брада и черно палто, който изобщо не приличаше на градинар.

За моя изненада той заключи след себе си и прибра ключа в джоба си. После ме изгледа леко изненадан. „Вие гост ли сте?“ — попита. Обясних му, че съм приятел на Годфри и гостувам в имението. „Колко жалко, че е заминал да пътешества, така би се зарадвал да ме види“ — продължих. „Точно така. Вярно е — каза той с известна гузност. Сигурно пак ще дойдете в по-подходящ момент.“ После отмина, но когато се обърнах, забелязах, че ме наблюдава полускрит в храстите в дъното на градината. Минах пред къщичката и внимателно я разгледах, но завесите бяха плътно спуснати и поне отвън изглеждаше празна. Ако проявих прекалено любопитство, можеше да проваля плановете си и дори да ме изпъдят, защото усещах, че онзи човек продължава да ме наблюдава. Отправих се обратно към дома и изчаках да падне мрак, за да подновя проучването си. Когато цялата къща угасна и притихна, се измъкнах през прозореца и се отправих колкото може по-безшумно към загадъчната къщичка. Вече споменах, че завесите бяха пуснати, но сега открих, че и капациите на прозорците са затворени. През един от тях обаче се процеждаше лъч светлина и аз насочих вниманието си натам. Извадих късмет, защото завесата не беше плътно спусната, а в капака имаше цепнатина и можех да разгледам вътрешността на стаята. Беше ярко осветена от лампата и пламтящата камина. Срещу мен седеше дребният човечец, когото бях видял сутринта. Пушеше лула и четеше вестник.

— Кой вестник? — попитах.

Клиентът ми сякаш се подразни от прекъсването на разказа си.

— Какво значение има? — върна ми въпроса.

— Изключително голямо.

— Май не забелязах.

— Но може би сте забелязали дали е с голям формат или с малък, каквито са повечето седмичници.

— Сега, като го споменавате, мисля, че не беше от големите. Май беше „Спектейтър“. Тогава обаче не бях в състояние да се вглеждам в такива подробности, защото с гръб към прозореца седеше още един мъж и бях готов да се закълна, че е Годфри. Не виждах лицето му, но познах силуета на раменете му. Беше се облегал на ръката си в поза на дълбока меланхолия, обърнат към камината. Тъкмо се чудех какво да правя, когато някой рязко ме потупа по рамото и видях зад себе си полковник Емсуърт. „Последвайте ме, господине“ — каза той тихо.

Стигнахме, без да кажем дума, до къщата и отидохме в стаята ми. Когато минавахме през коридора, той взе разписанието на влаковете. „В осем и половина има влак за Лондон — каза. — Двуколката ще ви чака на входа в осем часа.“ Беше пребледнял от гняв и аз се почувствах толкова натясно, че успях със заекване да промълвя само няколко несвързани изречения, с които опитах да се извиня и да изразя тревога за приятеля си. „Въпросът не подлежи на обсъждане — каза той рязко. — Намесихте се изключително грубо в частния живот на нашето семейство. Приехме ви като гост, а се превърнахте в шпионин. Нямам какво друго да ви кажа, сър, освен че нямам желание да ви виждам повече.“ И тогава изгубих самообладание, господин Холмс, и се разпалих. „Видях сина ви и съм убеден, че по някакви лични причини вие го криете от света. Нямам представа, какви са мотивите ви, за да го изолирате по този начин, но съм сигурен, че той вече не разполага със свободата си. Предупреждавам ви, полковник Емсуърт, че докато не се уверя в безопасността и добруването на приятеля си, няма да се откажа от опитите да стигна до същността на загадката, без да се стряскам от никакви ваши думи или действия.“ Старецът изглеждаше страшно и явно се канеше да ме нападне. Както ви казах, той е висок и свиреп стар великан и макар да не съм слабак, вероятно нямаше да ми е лесно да го надвия. Но след дълъг и вторачен яростен поглед той се завъртя на пети и излезе от стаята. На сутринта взех споменатия влак и ето ме при вас, за да ви помоля за съвет и помощ на срещата, за която вече ви бях писал.

Такава беше задачата, която посетителят изложи пред мен. Както вече е разбрал проникателният читател, разрешаването ѝ предполагаше преодоляване на известни трудности, тъй като, за да се стигне до същността на нещата, разполагах с крайно ограничен избор от възможности. И все пак, колкото и проста да изглеждаше, в нея имаше някои интересни и несрещани дотогава елементи, които оправдават документирането ѝ. И така, приложих познатия метод на логическия анализ, за да стесня кръга на възможните решения.

— Колко са слугите в къщата? — попитах.

— Доколкото разбрах, само старият иконом и жена му. Изглежда, живеят съвсем скромно.

— Значи в отдалечената къща не е имало прислужник?

— Никакъв, освен ако това не е ролята на дребния брадат мъж. Той обаче имаше доста по-важен вид.

— Това изглежда много показателно. Забелязахте ли нещо, от което да заключите, че храната се пренася от едната къща до другата?

— Като се замисля, май наистина зърнах стария Ралф да крачи с кошница в ръка по алеята към къщата. Досега не ми беше хрумвала идеята за храната.

— Направихте ли някакви проучвания в околността?

— Да. Говорих с началника на гарата и със съдържателя на странноприемницата в селото. Попитах ги дали са чували нещо за стария ми другар Годфри Емсуърт. И двамата ме увериха, че е заминал на околосветско пътешествие. Прибрал се у дома и почти веднага след това отново заминал. Явно всички бяха приели тази версия за чиста монета.

— И вие не им споменахте за подозренията си?

— Не.

— Много умно. Този въпрос непременно трябва да се проучи. Ще се върнем заедно в Тъксбъри олд парк.

— Днес ли?

Случи се обаче така, че точно тогава изяснявах случая, описан от приятеля ми Уотсън като случая в Манастирското училище, в който бе сериозно замесен херцог Грейминстър. Освен това турският султан ми бе възложил една задача, която изискваше незабавни действия, тъй като отлагането ѝ можеше да има сериозни политически последици. Затова, както показва дневникът ми, едва в началото на следващата седмица успях да потегля за Бедфордшир заедно с господин Джеймс М. Дод. Докато пътувахме към Юостън, взехме по пътя един сериозен и мълчалив посивял господин, с когото се бях уговорил предварително.

— Това е мой стар приятел — казах на Дод. — Възможно е присъствието му да се окаже напълно излишно, но, от друга страна, може да е жизненоважно. Засега не е нужно да навлизам в подробности.

Несъмнено от разказите на Уотсън читателят е свикнал с факта, че не говоря излишно и не разкривам мислите си, докато размишлявам върху случая. Дод изглеждаше изненадан, но не каза нищо повече и тримата продължихме пътуването заедно. Във влака попитах Дод още нещо, което исках спътникът ни да чуе.

— Казвате, че сте видели лицето на приятеля си съвсем ясно на прозореца, и сте сигурен, че е бил той.

— Без никакво съмнение. Притискаше носа си в стъклото. Светлината от лампата падаше право върху него.

— Не е ли възможно да е бил някой, който прилича на него?

— Не, категорично не, той беше.

— Но казвате, че се е променил?

— Само цветът на лицето. Лицето му беше покрито с... как да го опиша... белота. Като избелено.

— Равномерно бледо, така ли?

— Като че ли не. Ясно видях челото му, притиснато към прозореца.

— Повикахте ли го?

— В този момент бях стреснат и объркан. Когато се завтекох след него, както вече ви казах, го виках, но безуспешно.

За мен случаят беше напълно ясен и за приключването му бе необходима само още една малка случка. Когато след продължително пътуване стигнахме до необикновената старинна къща, описана от клиента ми, вратата отвори Ралф, старият иконом. Бях наел файтона за цял ден и помолих по-възрастния си приятел да остане в него, докато го повикаме. Ралф, дребен сбръчкан старец, беше облечен в черно сако и панталони меланж с една-единствена странна подробност. Носеше кафяви кожени ръкавици, които веднага свали, щом ни видя, и пътъом ги остави на масичката в коридора. Както вероятно е отбелязвал приятелят ми Уотсън, аз имам невероятно остро обоняние и долових слаба, но несъмнена миризма. Изглежда, идваше от масичката. Обърнах се, оставих на нея шапката си, бутнах я на пода, наведох се да я вдигна и успях да приближа носа си до ръкавиците. Да, несъмнено от тях кой знае защо миришеше на катран. Продължих към кабинета, но в главата ми случаят вече бе приключен. Уви, когато сам разказвам историята, не мога да крия ходовете си. Именно чрез прикриване на някои брънки от веригата Уотсън успяваше да постигне ефектните си завършеци.

Полковник Емсуърт го нямаше в кабинета му, но дойде веднага след като Ралф му съобщи за пристигането ни. Чухме по коридора забързаните му тежки стъпки. Вратата се отвори рязко и той нахълта

наежен, с разкривено от гняв лице, най-кошмарният старец, който някога съм виждал. Накъса визитките ни на парченца и ги стъпка.

— Не ви ли предупредих, господинчо, който си вре носа навсякъде, че не сте желан в тази къща? Не смейте никога повече да показвате тук проклетата си физиономия. Ако пак влезете без позволения ми, ще имам пълното право да използвам сила. Ще ви застрелям, господине! Ще го сторя, за Бога! А що се отнася до вас, сър — обърна се към мен, — приемете същото предупреждение. Запознат съм с долната ви професия, но ще се наложи да приложите прочутите си дарби другаде. За тях тук няма място.

— Не мога да си тръгна — каза клиентът ми категорично, — докато не чуя лично от Годфри, че никой не го държи затворен против волята му.

Полковникът позвъни.

— Ралф — каза той, — обади се в полицията и помоли инспектора да изпрати двама полицаи. Кажи му, че в къщата има крадци.

— Един момент — обадих се аз. — Трябва да знаете, господин Дод, че полковник Емсуърт е в пълното си право, вие нямате юридическо основание да бъдете в този дом. От друга страна, той трябва да разбере, че действията ви са продиктувани изцяло от загриженост за сина му. Осмелявам се да храня надежди, че ако полковник Емсуърт ни позволи да поговорим с него пет минути, със сигурност ще промени начина, по който гледа на нещата.

— Не е толкова лесно да бъде променено мнението ми — каза старият воин. — Ралф, направи каквото ти казах. Какво чакаш, по дяволите? Звъни в полицията!

— Няма да стори нищо подобно — казах аз, като опрях гръб на вратата. — Всякаква полицейска намеса би довела до катастрофата, от която се боите — извадих бележника си и надрасках една дума на листа. — Тук ни доведе това — казах, като го подадох на полковник Емсуърт.

Щом видя написаното, той се стресна, а на лицето му се изписа изумление.

— Откъде знаете? — прошепна, като се отпусна тежко в креслото.

— Работата ми е да знам това-онова. Такъв ми е занаятът.

Той седеше потънал в размисъл, като подръпваше с костеливата си длан рошовата си брада. Накрая отпусна рамене в знак на поражение.

— Е, ако желаете да видите Годфри, можете да го направите. Не бих ви позволил, но не ми оставяте друга възможност. Ралф, кажи на господин Гофдри и господин Кент, че след пет минути ще бъдем при тях.

Щом уреченото време измина, тръгнахме по алеята през градината и стигнахме до тайнствената къща. На прага стоеше дребен мъж с брада с израз на дълбоко недоумение.

— Това е доста неочаквано, полковник Емсуърт — каза той. — Ще обърка всичките ни планове.

— Нищо не мога да направя, господин Кент. С вързани ръце съм. Ще ни приеме ли господин Годфри?

— Да, чака ви вътре — той се обърна и влязохме след него в голяма богато мебелирана стая. С гръб към камината стоеше един мъж и щом го видя, клиентът ми се втурна към него с протегнати ръце. — Господи, Гофдри, старче, най-сетне!

Но младежът го отблъсна с жест.

— Не ме докосвай, Джими. Стой на разстояние. Да, можеш да ме гледаш колкото си искаш. Не приличам съвсем на елегантния младши сержант Емсуърт от Втори ескадрон, нали?

Видът му бе доста странен. Виждаше се, че наистина е бил красив младеж с изразително лице, опалено от африканското слънце, но загорялата кожа бе нашарена със странни бели петна.

— Ето затова не приемам гости — каза той. — Нямам нищо против теб, Джими, но бих могъл да мина и без приятеля ти. Предполагам, че си имал основателна причина да го доведеш, но ме поставяш в неудобно положение.

— Искях да се уверя, че с теб всичко е наред, Годфри. Видях те онази нощ, когато ме гледаше през прозореца, и не можех да оставя нещата, без да ги изясня.

— Старият Ралф ми каза, че си дошъл, и не се стърпях да те зърна. Мислех, че няма да ме видиш, и се наложи да тичам до скривалището си, когато те чух да отваряш прозореца.

— Но какво, за Бога, е станало с теб?

— Историята е съвсем кратка — каза той, като си запали цигара.
— Помниш онази сутрин, битката при Бъфълспрейт, близо до Претория на Източната железопътна линия? Чул си, че бях ранен?

— Да, чух, но така и не разбрах подробностите.

— Трима души се оказахме откъснати от останалите. Както помниш, теренът беше неравен. Бяхме Симпсън, дето му викахме Плешивия, Андерсън и аз. Бихме се мъжки, но бурите се прикриваха добре и накрая ни сразиха. Другите двама паднаха. Аз бях ранен в рамото с куршум за слонове. Успях обаче да се задържа на коня, той препусна и измина няколко километра, докато накрая съм припаднал и съм се свлякъл от седлото. Когато дойдох на себе си, беше нощ, надигнах се, но се чувствах отпаднал и раната ме болеше. За мое учудване зърнах наблизко къща, доста голяма постройка с широка веранда и много прозорци. Беше ужасно студено. Спомняш си колко студено ставаше след залез, чак ни втрисаше, онзи студ бе съвсем различен от свежия здравословен мраз. И така, започнах да замръзвам до мозъка на костите и като че ли единствената ми надежда беше да стигна до къщата. Изправих се, олюлявайки се, и се затътрих натам, почти не съзнавайки какво правя. Смътно си спомням как бавно се качих по стълбите, влязох през широко отворена врата в голяма стая с няколко легла и се проснах в едно от тях с доволна въздишка. Личеше си, че в него е спал някой, но това не ме притесни. Придърпах завивките върху треперещото си тяло и след миг вече спях дълбоко. Събудих се чак на сутринта и ми се стори, че вместо да дойда на себе си в света на здравия разум, съм попаднал в някакъв странен кошмар. Африканското слънце струеше през големите прозорци без завеси и съвсем ясно и отчетливо се виждаше и най-малката подробност от просторната гола варосана спалня. Пред мен стоеше дребно човече, направо джудже с огромна кръгла глава, което бърбореше оживено на холандски и размахваше пред мен кошмарните си ръце, напомнящи кафяви гъби. Зад него някакви хора явно много се забавляваха от положението, но щом ги погледнах, ме побиха тръпки. Нямаше нито едно нормално човешко същество. До един бяха изкривени, подпухнали или обезобразени по странен начин. Смехът на тези странни уроди беше ужасен. Изглежда, никой от тях не знаеше английски, но нещата трябваше да се изяснят, защото създанието с голямата глава все повече се разбесняваше и ревеше като див звяр, а

накрая ме сграбчи с обезобразените си ръце и ме задържа от леглото, без да обръща внимание на кръвта, която отново шурна от раната ми. Малкото чудовище беше яко като бик и не знам какво щеше да ми стори, ако не беше се появил, привлечен от глъчката, възрастен мъж, който явно имаше някаква власт над тях. Той строго изрече на холандски няколко думи и нападателят ми се дръпна. После се обърна към мен и се взря с крайно изумление. „Как за Бога, сте дошли тук? Чакайте малко! Виждам, че сте изтощен, и някой трябва да се погрижи за раната в рамото ви. Аз съм лекар, ей сега ще ви превържа. Но, човече Божи, тук сте изложен на далеч по-голяма опасност, отколкото в която и да е битка. Вие сте в болница за прокажени и сте спали в леглото на прокажен.“ Трябва ли да ти казвам повече, Джими? Явно са били евакуирали клетите чудовища предния ден заради приближаващата битка. После, след отстъплението на британците, са били върнати от този човек, лекаря, под чиято опека се намираха. Той ми обясни, че макар да вярвал, че имал имунитет към болестта, никога не би дръзнал да направи това, което бях сторил аз. Настани ме в отделна стая, отнасяше се с мен внимателно и след около седмица бях преместен в общата болница в Претория. И така, вече знаеш трагедията ми. Надявах се на чудо, но почти веднага след като се върнах у дома, от ужасните белези, които виждаш на лицето ми, разбрах, че не съм се отървал. Какво можех да сторя? Настаних се в тази самотна къща. Имаме двама прислужници, на които можем да вярваме напълно. Има къде да живея. След като се съгласи да пази тайна, господин Кент, който е хирург, започна да се грижи за мен. В това отношение всичко изглеждаше съвсем просто. Алтернативата беше ужасяваща — доживотна изолация сред непознати без надежда за освобождение. Но трябва да се пази пълна тайна, иначе дори в тихата провинция ще се вдигнат протести. Дори ти, Джими, дори ти не биваше да знаеш истината. Защо баща ми е отстъпил, не мога да си представя.

Полковник Емсуърт ме посочи.

— Това е господинът, който ме принуди — той разгъна листчето, на което бях написал думата „проказа“. — Помислих си, че щом знае толкова много, по-безопасно е да научи всичко.

— Така и стана — казах аз. — Кой знае, може от това да излезе нещо добро. Разбрах, че единствено господин Кент е преглеждал

пациента. Позволете да ви запитам, сър, дали сте специалист по подобни болести, доколкото разбрах, тропически или субтропически?

— Притежавам обичайните знания на един дипломиран медик — каза той малко студено.

— Не се съмнявам, сър, че сте напълно компетентен, но сигурно ще се съгласите, че в подобен случай не е излишно второ мнение. Както разбирам, досега сте се въздържали да привлечете друг медик поради опасенията, че ще има настоявания да изолирате пациента.

— Точно така — каза полковник Емсуърт.

— Предвидих това — обясних — и доведох със себе си един приятел, на чиято дискретност може да се разчита безусловно. Веднъж имах възможността да му окажа професионална услуга и той с готовност ще консултира пациента по-скоро като приятел, отколкото като специалист. Казва се сър Джеймс Саундърс.

Дори перспективата за разговор с лорд Робъртс^[2] нямаше да предизвика по-голяма почуда и удоволствие върху лицето на господин Кент.

— За мен ще бъде чест — промърмори той.

— Тогава ще поканя сър Джеймс да дойде тук. В момента той е във файтона пред входа. А през това време, полковник Емсуърт, бихме могли да се съберем в кабинета ви, където ще ви дам необходимите разяснения.

И тъкмо тук ми липсва моят Уотсън. С ловките си въпроси и удивени възклицания той би могъл да въздигне простите ми умения, които са просто систематизиран здрав разум, до ранга на гениалност. Когато сам разказвам историята, не разполагам с подобни средства. И все пак ще представя пътя на умозаклученията си, така както го представих пред малобройната публика, към която се присъедини и майката на Джефри, в кабинета на полковник Емсуърт.

— Размислите ми — казах аз — тръгват от положението, че когато изключим всичко невъзможно, онова, което остава, колкото и невероятно да изглежда, по необходимост е истината. Нищо чудно да останат няколко възможни обяснения и в този случай човек прави проверка след проверка, докато не събере за някое от тях убедителна подкрепа. Сега ще приложим този принцип към въпросния случай. Така както ми бе представен отначало, имаше три възможни обяснения за изолирането или затварянето на този господин в усамотена

постройка в имението на баща му. Можеше да се укрива, защото е извършил някакво престъпление, можеше да е полудял и близките му да не са искали да го пратят в приют и накрая — можеше да е болен от някаква болест, която налага изолирането му. Не можех да измисля никакви други адекватни обяснения. Значи трябваше да проуча тези три и да преценя кое от тях е най-вероятно. Хипотезата за престъпление не издържа проверката. Уверих се, че не е известно някакво неразкрито престъпление в областта. Ако ставаше дума за все още неизвестно престъпление, очевидно семейството щеше да иска по-скоро да се отърве от виновника, като го изпрати в чужбина, отколкото да го държи заключен. Лудостта бе по-вероятна. Присъствието на още един човек в къщата навеждаше на мисълта за пазач. Фактът, че той бе заключил вратата, след като бе излязъл от къщата, подсилваше тази хипотеза и говореше, че може би младежът е държан като затворник. От друга страна, затворът явно не бе особено строг, защото иначе нямаше да може да излезе и да дойде да види приятеля си. Вероятно си спомняте, господин Дод, че се опитвах да намеря доводи в подкрепа на хипотезата си, като ви питах например кой вестник е четял господин Кент. Ако беше „Лансет“ или „Бритиш медикъл джърнъл“, това щеше да ми помогне. Не е нарушение на закона обаче да държиш заключен луд в частно жилище, ако за него се грижи квалифицирано лице и властите са надлежно уведомени. Защо тогава беше нужно да се пази толкова строга тайна? И тук хипотезата не съвпаднаше с фактите. Остана третата възможност, при която, колкото и да бе необикновена и невероятна, всичко съвпаднаше. Проказата не е непозната в Южна Африка. Възможно бе младежът да се е заразил по някаква изключителна случайност. Тогава близките му щяха да са поставени в ужасно положение, тъй като щяха да искат да го предпазят от изолиране. Щеше да е нужно да се пази пълна тайна, за да не плъзнат слухове и да не се стигне до намесата на властите. При условие че се заплати достатъчно, е възможно да се намери доверен лекар, който да се грижи за болния. Нямаше причина да не му се позволява да броди по тъмно. Избеляването на кожата е обичайна последица от тази болест. Хипотезата ми изглеждаше неоспорима — дотолкова, че реших да действам така, все едно вече съм я доказал. Когато при пристигането тук забелязах, че Ралф, който пренася храната, носи ръкавици, напоени с дезинфектанти, последните ми съмнения

изчезнаха. Една-единствена дума ви показва, сър, че тайната ви е разкрита, при това вместо да я изрека, я написах, за да ви докажа, че можете да разчитате на дискретността ми.

Тъкмо завършвах този малък анализ на случая, когато вратата се отвори и се появи мрачната фигура на великия дерматолог. Но по изключение сфинксopodobните му черти бяха смекчени, а в очите му грееше топлота. Той се приближи до полковник Емсуърт и разтърси ръката му.

— Често ми се налага да съобщавам лоши новини и рядко — добри — каза той. — В този случай радостта ми е двойна. Не е проказа.

— Какво?

— Характерен случай на псевдопроказа, или ихтиоза, раздразнение на кожата, напомнящо лющене, противно и упорито, но лечимо и със сигурност не заразно. Да, господин Холмс, съвпадението е забележително. Но дали наистина е съвпадение? Не са ли това невидими сили, за чието действие знаем малко? Сигурни ли сме, че страхът, който несъмнено е обзел младежа, след като е бил изложен на опасността от заразяване, не е в състояние да породя физически последствия, които да наподобят онова, от което се е опасявал? Във всеки случай залагам професионалната си репутация... Но дамата припадна! Най-добре господин Кент да остане с нея, докато се възстанови от радостния шок.

---

[1] Войната между Великобритания и холандските заселници в Южна Африка (1899–1902), завършила с победа на британците — Б.пр. ↑

[2] Фредерикс Лей Робъртс (1832–1914) — фелдмаршал и командващ британската армия през Англо-бурската война — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.